

La invitația Uniunii Scriitorilor din R.P.R., țara noastră a fost de curind vizitată de o delegație de oameni de teatru sovietici — dramaturgii A. Salinski și M. Zarudnii și criticul teatral V. Pimenov, redactor-șef al revistei „Teatr“.

Oaspeții, care au urmărit o seamă de reprezentații teatrale la București, Brașov și Tg. Mureș, au avut de asemenea, cu diferite prilejuri, cordiale și instructive schimburi de păreri cu reprezentanții ai vieții noastre teatrale — dramaturgi, actori, regizori, directori de teatre — în legătură cu problemele comune privitoare la dezvoltarea mișcării teatrale din Uniunea Sovietică și din țara noastră.

Dintre impresiile culese de oaspeți — în urma vizitei lor — publicăm în numărul de față cele comunicate de dramaturgul M. Zarudnii.

BINE TE-AM GĂSIT, ROMÂNIE!

...Trenul a trecut granița. Văd prin ferestrele vagonului cum se perindă, gonind, în fața mea, orașe și orașele, spuzite puternic de mii de lumini electrice.

Bine te-am găsit, Românie!

Stăm mult la fereastră și nu ne putem opri să nu privim. Așa ne prind zorile. Iașii. Vechea cetate a acestei minunate țări. Mi se strânge inima. De ce oare? Da, acolo, în preajma acestui oraș, în 1944, a murit vârul meu Mihail, în luptă contra nemților fasciști. Era un băiat de la țară, de prin părțile Kievului, învățase la școală; ara pământul și visa să devină om de știință. Îndrăgea fizica și literatura. Dar, mai presus de orice, își iubea patria. A bătut mulți kilometri cu arma sa antitanc, în iureșul menit să ne elibereze pământul de ciuma brună. Acum, zace pe undeva în preajma Iașilor, pe pământ românesc. Nu știu unde-i este mormântul. Nenumărate sînt în Europa mormintele în care zac soldații ai patriei mele, căzuți pentru libertatea ei și pentru fericirea întregii omeniri...

În luptele împotriva fascismului s-a întărit mult prietenia ce leagă popoarele țărilor noastre. Știm despre eroismul cu care detașamentele armatei populare românești s-au avîntat împotriva dușmanului comun. Știm despre lupta eroică a partidului comunistilor pentru fericirea poporului, despre conducerea lui înțeleaptă în opera de construire a unei vieți noi, libere și pline de bucurii.

...Ne apropiem de București. Capitala Republicii Populare Romîne. Cerul e, în această dimineață, senin; fumul se înalță liniștit din coșurile fabricilor și uzinelor; strălucesc în soare noile blocuri. Iar pe peron — zimbete, fețe pline de bucurie, strîngeri puternice de mînă... Așa se întîlnesc numai prietenii.

Mi s-a cerut să scriu despre impresiile ce mi-au lăsat teatrul, dramaturgia din România. Vă rog însă din inimă să mă iertați. Îngăduiți-mi deocamdată să scriu despre altceva, așa cum îmi cere inima. Despre impresiile cu care am rămas după ce am străbătut bulevardele, am privit monumentele, am vizitat noile raioane ale Bucureștiului, străzile lui largi, luminoase, casele lui înalte, însorite. După ce

utilizate apoi sute de kilometri prin țară, minunându-ne de freacă și Plouș-tiului și al pitorescului Brașov, cu uzina lui de rulmenți, după ce am cunoscut și discutat cu oamenii muncii, ai acestui popor talentat, după ce — din marea simfonie a cifrelor aflate și a faptelor de construcție întâlnite, deopotrivă în lumea uzinelor ca și în lumea colectivităților — mi-am dat seama că poporul român se află din plin avântat pe drumul luminos al socialismului, sub gloriosul steag al Partidului Muncitoresc Român, mi-am putut întări convingerea că, împreună cu întreg poporul, pășesc pe același drum cei care formează puternicul detașament al oamenilor de litere și artă.

***

Mi se pare deosebit de important că dramaturgii români scriu mult despre oamenii României contemporane, că teatrele au deschis larg porțile lor unor asemenea lucrări.

Am vizitat numeroase teatre. Și, lucru interesant: în teatrele românești nu am întâlnit uniformitate și nici monotonie. Totuși, varietatea lor artistică se întemeiază pe o năzuință comună: năzuința de a dezvălui cât mai profund și mai deplin lumea spirituală a oamenilor României socialiste.

O impresie deosebit de plăcută îți lasă afișele teatrelor din România. (Afișele sînt, de fapt, un fel de carte de recomandare și o introducere în căutările creatoare ale teatrelor.) Întîlnești pe aceste afișe, stînd laolaltă, și operele clasicilor literaturii românești, și lucrările dramaturgilor contemporani, și primele încercări ale acelor tineri ce abia își fac debutul în dramaturgie. Cît privește repertoriul, acesta conține drame, comedii, pamflete satirice, poeme eroice... Este foarte bine! Și nu întîmplător, în nici un teatru la care am fost, nu am aflat locuri goale...

România este o țară cu o cunoscută și trînică tradiție teatrală. În amintire îmi răsar jaloanele principale ale dezvoltării acestei tradiții — de la elevii lui Gheorghe Lazăr, trecînd prin Societatea „Filarmonica”, și pînă la înființarea „Teatrului Național” la București... Îmi vine în minte creația genială a lui Ion Luca Caragiale și marea moștenire lăsată de actorii realiști Matei Millo, Grigore Manolescu, Constantin Nottara, Ion Brezeanu și alții.

Am avut pentru prima oară în viață bucuria să văd nemuritoarea piesă *O scrisoare pierdută* a lui Ion Luca Caragiale la mine în patrie, în orașul Vinnița, în 1951. Pe scena ucraineană, marele Caragiale nu-și pierduse nimic din forța talentului său. E dovada unui spirit sănătos faptul că teatrul românesc valorifică cu statornicie piese ale înaintașilor, ale clasicilor și ale celor mai apropiați de zilele noastre, cum sînt piesele lui Camil Petrescu, Victor Ion Popa, Mihail Sebastian, Tudor Mușatescu, Victor Eftimiu și alții. Pe temelia creației acestora se înalță mlădițele noului — tînăra dramaturgie socialistă — și se dezvoltă arta teatrului contemporan românesc.

În Occident, în țările capitaliste, există unii care prevestesc pieirea teatrului. Ei spun că teatrul va fi ucis de televiziune și de cinematografie. Da, în multe țări capitaliste teatrul duce o existență jalnică. Trupele particulare nu pot întotdeauna să facă față concurenței businessman-ilor din cinematografie și televiziune. Nu încape însă îndoială că viitorul teatrului nu aici trebuie căutat. Ci în ceea ce teatrul aduce nou poporului. Niciodată, nici un fel de ecrane nu-l vor putea înlocui pe actorul viu, jocul viu, comunicarea directă cu spectatorii.

Teatrul nostru socialist este astăzi în plin avînt. Aceasta o simțim în patria noastră, aceasta o simțim și în țara dumneavoastră. Nu aș putea, în cadrul acestui articol, să-mi împărtășesc impresiile mele, toate, despre piesele românești cîte le-am citit, despre spectacolele cîte le-am văzut. Merită să scriu mult despre *Întoarcerea* de Mihai Beniuc, despre creațiile lui Lovinescu, A. Baranga, despre comedia lui Mirodan, *Celebrul 702*, despre *Secunda 58* de Dorel Dorian, despre *Marele fluviu își adună apele* de Dan Tărchilă și despre mulți alți colegi de-ai mei, dramaturgi români. Sînt însă nevoit să mă limitez aci la un articol modest. Vreau, de aceea, să aștern cîteva cuvinte în legătură cu comedii pe care le-am văzut. Vă cer iertare, dar sînt autor de comedii.

Am auzit multe, încă în patrie, despre prozatorul V. Em. Galan, autorul romanelor *Zorii robilor* și *Bărăgan*. Am aflat, de aceea, cu o deosebită plăcere că scriitorul a „trădat” pentru un timp proza, lăsîndu-se ispitit de genul dramatic. Am văzut la Teatrul de Comedie piesa lui, *Prietena mea Pix*. Este o comedie foarte veselă și spirituală. Regizorul Radu Penciulescu a pus-o în scenă aerat și spumos. Colectivul de interpreți a fost bine ales, iar regia s-a îmbinat în mod

fericit cu interesanta scenografie realizată de I. Popescu-Udriște. În mod deosebit aş vrea să subliniez umorul subtil, foarte expresiv, cu care talentatul actor Şt. Ciubotăraşu interpretează rolul lui Mastacan, ca şi aportul tinerei actriţe Vasilica Tastaman — Mihaela-Pix. Ne-a încântat veridicitatea cu care interpretează ea tinereţea şi candoarea personajului.

O altă comedie, *Siciliana* de Aurel Baranga, numită de însuşi autorul ei „farsă lirică“, şi care loveşte în unele vicii existente încă, ne-a înlesnit cunoaşterea mai îndeaproape a talentatului colectiv al Teatrului Naţional „Ion Luca Caragiale“. Interpretii acestei comedii au ştiut să găsească acele nuanţe care să redea cât mai bine intenţia autorului. Mi-a făcut o adevărată plăcere să cunosc jocul viu şi antrenant al actorilor N. Enache, Nataşa Alexandra, Florin Vasiliu, Mihai Fotino, Ovid Teodorescu, precum şi să înlănesc în direcţia de scenă a spectacolului o nouă dovadă a talentului regizoral, de mult preţuit, al lui Sică Alexandrescu.

Se spune că toate genurile sînt bune, în afară de cel... plictisitor. Noi nu am văzut piese plictisitoare în teatrele din România. Se prea poate să existe; noi însă nu le-am văzut... Îmi plac nespuse comedii. M-au bucurat de aceea cu deosebire succesele autorilor de comedii din România. Căutările lor creatoare, calea pe care merg ei mi-au dat prilejul multor meditaţii. Le doresc din tot sufletul cât mai dese succese. Şi, desigur, le doresc să scrie comedii la care spectatorii să ridă. Şi nu numai spectatorii, ci şi criticii... (Ceea ce ne-o doresc şi nouă.)

Dramaturgul Al. Mirodan, a cărui creaţie îmi place foarte mult, rîde şi el. Dar în *Celebrul 702* el rîde altfel: cu sarcasm. Şi totuşi, nu numai cu sarcasm; el ştie să fie şi liric, ba unele scene ating de-a dreptul pragul tragismului. Căci povestea vieţii gangsterului Cheryl Sandmann este ceva mai mult decît viaţa unui singur om; în faţa noastră, prin eroul său, Mirodan desfăşoară însăşi viaţa şi moravurile societăţii stricate de capitalism.

Teatrul de Comedie ne-a înfăţişat, în regia lui Moni Ghelerter, nu doar o întinsă galerie de personaje, ci mai ales de realizări actriceşti interesante. Sînt încă pînă în clipa de faţă literalmente sub impresia excepţionalului joc al talentatului actor Radu Beligan. Cheryl al lui este atît de viu, atît de convingător, încît am uitat că sînt în teatru, că în faţa mea este o scenă. Mi se părea că acest om îşi trăieşte viaţa în faţa noastră.

De neuitat sînt şi Joe în interpretarea lui Florin Scărlătescu, şi chipul creat cu farmec de Sanda Toma, Moni Ghelerter a încheiat un ansamblu minunat.

Rîsul este dovada forţei spirituale a poporului. Poporul român iubeste rîsul. Dramaturgii romîni ştiu să scrie comedii, regizorii romîni ştiu să le pună în scenă, iar actorii să le joace.

Vă doresc cât mai multe comedii!

„Poftă bună la rîs!“ — cum se spune la noi în Ucraina.

***

Am avut ocazia să văd piesa mea *Curcubeul*, jucată pe scena Teatrului Secuiesc de Stat din Tg. Mureş. Mi-am văzut cu emoţie eroii îmbrăcaţi altfel decît la noi, în Ucraina, vorbind într-o limbă pe care n-o înţelegeam; totuşi, i-am recunoscut... Actorii au jucat cu multă înţelegere şi firesc. Se simţea mîna regizorului Andras Hunyady. M-a izbit în mod special în teatru mînunchiul de actori tineri. Şi aş vrea, în legătură cu aceasta, să subliniez eforturile pe care le face directorul teatrului, tovarăşul Tompa, educînd acest minunat colectiv de creaţie.

***

Ne înapoiem în patrie. Duc cu mine, în inimă, o dragoste fierbinte pentru patria dumneavoastră, pentru talentatul popor român. Nu voi uita întîlnirile cu scriitorii, cu actorii, cu oamenii de teatru din România.

Nădăjduiesc să mai trec o dată graniţa ţării dumneavoastră şi să mai am ocazia ca păşind pe pămîntul ei să spun:

— Bine te-am găsit, Romînie!

Mikola Zarudni